

Критеріальна оцінка досяжності майстерності засобами спортивного єдиноборства

Саєнко В.Г.

Вища школа управління і адміністрації, Ополе (Польща)

Анотація. Мета: 1) привернення уваги населення до цілеспрямованого заняття фізичним розвитком особистості, визначення толерантності сприйняття схем фізичного виховання різними верствами населення, що складаються з класів, об'єднань і шарів; 2) пошук позитивних мотивів розвинення людини засобом співставлення рівня спортивних досягнень в спортивних єдиноборствах, якими заняті представники різних соціальних класів, об'єднань і шарів. **Матеріал і методи:** 1) узагальнені матеріали про систематизацію критеріїв, факторів і засобів впливу на процеси розмежування населення держави за положеннями стратифікації; 2) застосовані методи вивчення історичного досвіду, факторного аналізу, математичного опрацювання статистичних та експериментальних даних. **Результати:** виконано узагальнення досягнення майстерності в спортивних єдиноборствах представниками різних верств населення України. **Висновки:** виявлено, що різні верстви населення включаються в процес власного фізичного розвитку у залежності 1) від усвідомлення потенційної користі набутих навичок та умінь і 2) від надії на отримання у майбутньому матеріального статку від досягнутої майстерності.

Ключові слова: стратифікація, суспільство, верства, клас, шар, спорт, єдиноборство.

Вступ. Здавна народи Світу вдавалися до виховання і укріплення здоров'я молоді засобами повтору вправ, пришвидшення руху та фізичного навантаження (Дубовой, & Саєнко, 2013а, 2013b; Butenko, Goncharova, Saienko, Tolchieva, & Vako, 2017). Застосування ігор, їзди, протиборства, протистояння, танців, хороводів, швидкісного переміщення по території і т. інф. сприймалося як один з провідних педагогічних методів спрямованого розвитку в людині вправності, витривалості, сили, кмітливості, спритності і розумової гармонії

співіснування з природою і оточенням. Системно таке відображається у видах спорту, спортивних іграх, єдиноборствах та специфічних системах удосконалювання людини. Окрема увага науковців (Одаренко, Саєнко, & Полулященко, 2017; Полулященко, 2011; Толчева, 2016) приділяється адаптивній фізичній культурі і спорту, реабілітації засобами оздоровчих систем, соціальної інтеграції осіб з обмеженими можливостями.

У середовищі сучасності науково-технічний прогрес озброїв

людину знаннями, які треба освоювати у швидкому темпі, націлив людину на виконання більш ефективних робіт, операцій і функцій при меншому рівні використання м'язової енергії. Такі події ввійшли в практику повсякдення без висування до систем розвитку людини і підготовки її до праці, яких створено безліч, будь-яких заперечень, та переформатували механізм фізичного і розумового розвитку:

1) Тобто, там, де споконвіку ядро розвинення особи започатковувалося на виконанні і засвоєнні фізичних та ігрових вправ, і вже тільки після набуття відповідної фізичної вправності і витривалості наставала черга інтелектуального та розумового освоєння грамоти, пісенної культури та креативної здатності;

2) Тобто, фізичний розвиток, який у таких системах виховання впродовж століть визнавався пріоритетним і на нього відводилася значна доля виховного часу, втратив вагу, а натомість включилися системи, що на перший план виходять пришвидшені способи набуття грамотності, розвитку мислення, утвердження філософського усвідомлення реальності;

3) Тобто, засоби фізичного виховання особи відійшли на другий план і вже займають менше часу. Пояснення логіки сприйняття і того, і іншого варіанту виховного підходу у якості позитивного є. Наприклад, а) використовуючи наочні засоби і форми демонстрації фізичних вправ і рухів, створювалися комплекси, моделі, образи, системи, форми

фізичних вправ, які були зрозумілими і доступними оточенню для виконання, б) легко піддавалися повторюванню і ремісничому навчанню, в той час як моменти вивчення грамоти, написання та читання букв, прийменників та текстів донести до вихованця було складно та й існувало нерідко таке, що нікому; в) ця наочність рухів надавала, навіть тій людині, що не володіла писемністю, переваги у передачі і сприйнятті досвіду, і ставила фізично-рухоме виховання на щабель вище, провідним двигуном, ніж знаннево-розумове; г) зміни у виховних системах розпочалися після вибору руху промисловості по шляху саме науково-технічних перетворень, за особливостями якого чисельні комплекси фізичних вправ, операцій і рухів перекладаються на машини і механізми, а інформацію треба викладати на папері; д) закономірність впливу на виробничі процеси знань, навичок і умінь, що підкорювалися б розумовому контролю, плануванню та управлінню, значно збільшився, а самих виконавчих рухів, що є фізичними та нескладними – зменшився. За цим переліком процесів витіснення, фізичний розвиток людини, що займав в педагогічних системах місце образа-архетипу, ядра чи цільного кластера, втратив консолідуюче значення, а знаннієво-когнітивні технології, навпаки, зайняли чільне місце у суспільному житті. Щоб відтворювальні та обмінні процеси рухалися ефективно, то треба повернутися до дослідження трьох

початків взаємодії, а саме:
1) Фізичних і розумових пропорцій навантаження на організм у процесах виховання людини,
2) Мистецького рівня і майстерності виконання рухів на шляху до досягнення гармонійного розвитку і
3) Співвідношення фізичної та розумової складової за цільовою спрямованістю фізичної витривалості та освоєння відповідного рівня знань, навичок та умінь. Сукупність названих умовностей дозволяє особині зайняти положення виробничої сили суспільства. Така зміна акценту дозволяє досягти належного ефекту при умові повернення до науково обґрунтованого співвідношення фізичного і розумового навантаження в педагогічній технології розвитку людини.

На особистий вибір системи розвитку і удосконалення громадяни України мають незначний вплив, бо сама система підкорена індустріальному способу налагодження суспільних відносин (Брітченко, Момот, & Саєнко, 2012; Горягина, & Толчева, 2004; Britchenko, & Saienko, 2016a). За своїм соціальним, професійним і матеріальним надбанням населенню залишається включатися у суспільні процеси, рухати механізми стабільності та рівноваги, підкорюючись одночасно прагматичній доцільності обміну діяльністю. За своїм змістом така взаємодія зводиться до механізмів функціонального упорядкування руху у обраному середовищі виробництва, розподілу, обміну чи споживання продукту. Таке вимагає

від робітника мобілізації і фізичної здатності, і розумової спроможності, підсилювати і розвивати названі складові самостійно, використовуючи особисті збереження і накопичення. Успішність останнього пов'язується положеннями стратифікації (Сушкова-Ирина, 2010), які ґрунтуються на факторах матеріалізації, консолідації і об'єднання зусиль працюючих, на умовах виникнення та подолання матеріальної нерівності чи на закономірностях розшарування населення. Окрім того, організаційний процес створює анатомічний каркас «громадянського суспільства» (Маркс, & Энгельс, 1978), який діє як єдиний, цільний і ефективний організм держави по життєзабезпеченню і накопиченню багатства, і підкорюється йому.

Вводиться таке у дослідження за ознакою того, що соціальна стратифікація є одним з базових методів пізнання світу за предметом соціології (Кагарлицкий, 2003; Печерская, 2008), що дозволяє вести мову про матеріальні здобутки у масштабі виокремленого з населення класу, об'єднання чи шару. В ній позначається система ознак і критеріїв соціального розшарування населення, тобто поділ суспільства на спеціальні шари (страти) на основах об'єднання різноманітних соціальних позицій з приблизно однаковим соціальним статусом громадян, що відображає стале уявлення про соціальну нерівність, яка збудована як за вертикаллю державного устрою і одноманітною

соціальною ієрархією відносин, так і за віссю оточення з урахуванням одного чи декількох стратифікаційних критеріїв за показниками соціального статусу. Можна тут назвати критерії, за якими рухається розподіл громадян держави між групами (стратами) за множиною чинників. В загальному вигляді це: ознаки віку, національності, статі, привабливості, сили та ін.; соціальна мобільність за функціями розподілу і кооперації праці; обов'язки і права; класифікація за владно-державною ієрархією; вимоги до сертифікації змісту і умов праці; рівень кваліфікації; відмінності щодо розміру та характеру власності; і т. ін. Властивість стратифікації проявляється за наступним зв'язком: розподіл суспільства на страти здійснюється, виходячи з нерівності соціальних дистанцій між ними за обраним фактором, що врівноважує відносини. Тобто, соціальні страти шикуються вертикально в чіткій послідовності за індикаторами добробуту, вільного часу, влади, засобів задоволення інтересів, кваліфікації, користування корисними копалинами, споживання тощо. За множиною фізичних і розумових властивостей, що є наперед відомими, людина займає у страті своє місце, а за цим забезпечує собі і своїй родині статок на нормованому рівні. У дослідженні статок відіграє роль ресурсу, що може бути повернений на розширення засобів фізичного і розумового розвитку людини, яка мешкає на умовах здобутків,

притаманних страті (класу, об'єднанню, шару).

Мета дослідження:

1) привернення уваги населення різних шарів до цілеспрямованого заняття фізичним розвитком особистості, визначення толерантності сприйняття схем фізичного виховання різними верствами населення, що складаються з класів, об'єднань, шарів; 2) пошук позитивних мотивів розвинення людини засобом співставлення рівня спортивних досягнень у спортивних єдиноборствах, якими заняті представники різних соціальних класів, об'єднань і шарів.

Матеріал і методи дослідження:

узагальнені матеріали про систематизацію критеріїв, факторів і засобів впливу на процеси розмежування населення держави за положеннями стратифікації; методи вивчення історичного досвіду, факторного аналізу, математичного опрацювання статистичних та експериментальних даних.

Результати дослідження та їх обговорення.

Розподіл і розшарування населення за доходами і статками виступає в сучасних суспільствах не тільки важливою макроекономічною характеристикою, але й має надійні інформативні потенціали політичного, соціального і економічного змісту. Науковий досвід відображення стану розмежування населення існує, і здійснюється така процедура за сприянням ряду засобів.

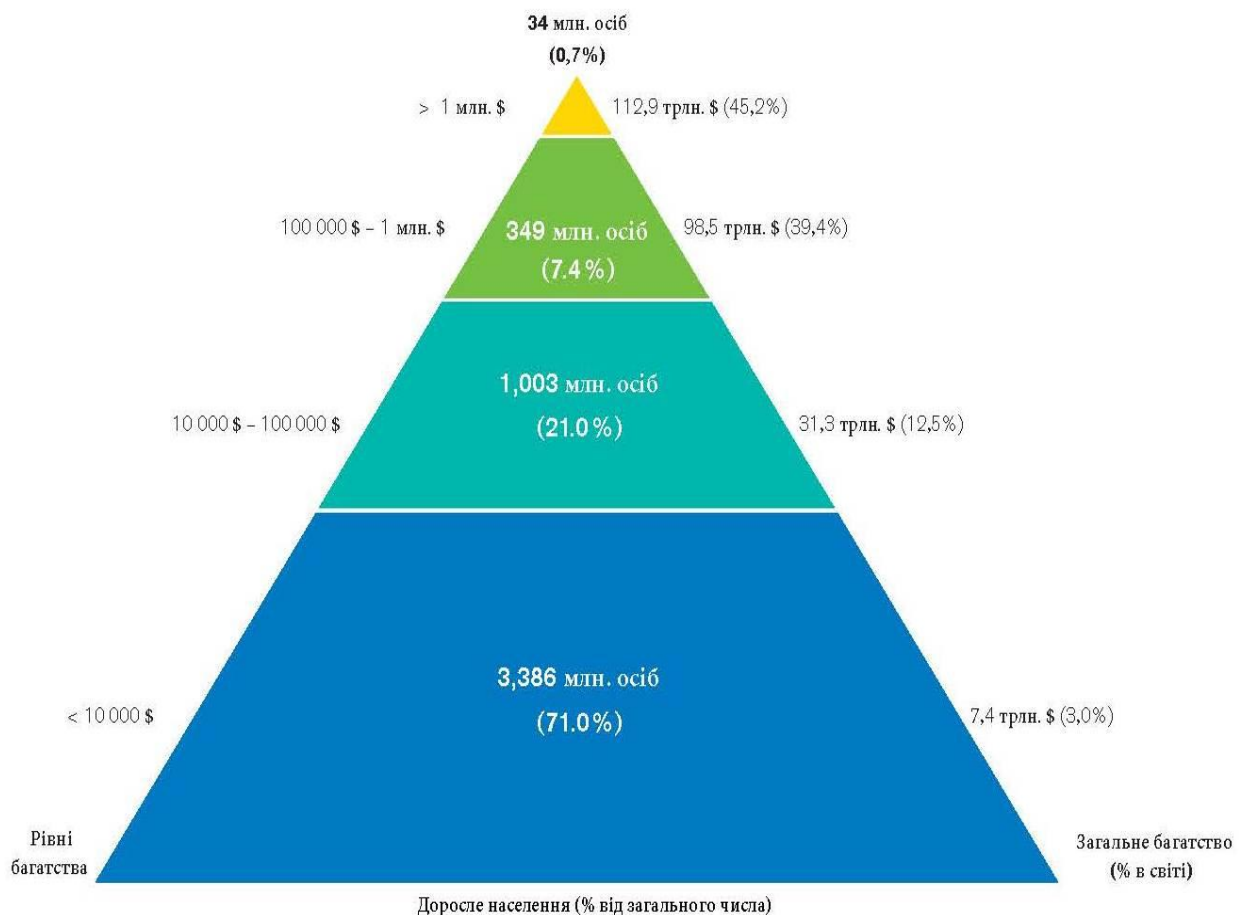
Серед них є засоби:

1) об'єктивного (на підрахунку рівня

матеріального добробуту, ресурсний підхід), 2) суб'єктивного («самовіднесення» і «самоідентифікації» особи до визначеного класу чи шару) і 3) комбінованого (застосування критеріїв за вирішуваною проблемою) методичних підходів. У кожному з таких засобів у якості основного критерію може бути обраний один з показників, а саме: а) рівень матеріального добробуту, що розраховується за душевим доходом, переліком накопиченого майна, потенціалом платних соціальних послуг чи потужністю подорожей по світу тощо; б) обсяг, тип чи структур капіталу;

в) комплекс ідентифікаційно-психологічних характеристик особи; г) еталонний вимірник, що висувається до персоніфікатора за його досвідом, освітою, професійними чи функціонально-фізіологічними особливостями.

Для демонстрації доцільності дослідження підтримується тут думка вчених-соціологів (Thompson, & Hickey, 2005), що будують свої узагальнення про розподіл населення між стратами. За їх висновками анатомічний каркас громадянського суспільства наповнюється за схемою, що наведена на рис. 1.

Рис. 1. Світова піраміда багатства (James Davies, Rodrigo Lluberas and Anthony Shorrocks, Credit Suisse Global Wealth Databook, 2015)

Саме посилення майнового розшарування в світі дозволяє з достатньою ймовірністю точності описати картину шуканого розподілу, бо таке об'єктивно і найбільш жорстко впливає і на диференціацію населення і на поляризацію думок у його групах, об'єднаннях і шарах.

Відволікаючись від розподілу, що витікає з рис. 1, перейдемо до з'ясування особливостей середовища України.

Зазначимо первинно, що в ній опції багатьох класифікацій ще не сформувалися, «вищий клас» сприймається як «вищий елітний шар», «вищий середній клас» – як «вищий професіональний шар», «нижчий середній клас» – як «вищий освітній шар», «робочий клас» – як «ремісничо-трудоий шар», «нижчий клас» – як «шар з нестійким джерелом доходу». Далі можна умовно застосувати наступну схему оцінки реальності щодо статків населення. В ній включені до:

- вищого елітного шару (у світі ця страта включає в себе від одного до п'яти відсотків населення) особи, що мають у державах надзначний вплив на національну економіку та політичні інститути владного устрою, бо володіють непропорційно великою часткою національного доходу. Це – елітна верхівка, що складається майже з 1 % маси населення, яке має дохід, що перевищує 250 тис. доларів на рік, і більше, ніж з 4 % з доходом, що перевищує 140 тис. доларів на рік. У цю групу, якій характерний високий ступінь

солідарності, включаються відомі державні діячі, володарі і управителі корпорацій, успішні бізнесмени та підприємці. Матеріальний статок даної страти безмежний і настільки потужний, що забезпечую обирати індивідуальні засоби і розумового і фізичного розвитку нащадків підприємницького спадку;

- вищого професійного шару (у світі ця страта включає в себе до п'ятнадцяти відсотків населення) особи професійно вивчених працівників, так звані «білі комірці» з післядипломною освітою (від англ. Graduate degree). Це – лікарі, юристи, вчені, що є академіками та професорами, та весь керівний склад підприємств, прибуток яких долає межу у 100 тис. доларів на рік. Їх достаток забезпечується належним рівнем освіти, унікальними здатностями до мислення і організаторським талантом. Матеріальний статок даної страти настільки потужний, що забезпечує обирати найбільш відомі світовому загалу школи для розумового і фізичного розвитку послідовників досвіду батьків і продовжувачів їх справи;

- вищого освітнього шару (у світі ця страта включає в себе до тридцяти трьох відсотків населення) особи, які мають ступінь бакалавра або спеціальну професійну освіту. Це – володарі агропромислових господарств малого та середнього бізнесу, менеджери організацій, підприємств та фірм нижчої та середньої ланки, працівники сервісного обслуговування та торгівлі, шкільні вчителі та педагогічні працівники, дохід яких

варіюється у межах між 30-тма тис. і 75-тма тис. доларів на рік. Ця страта працівників має меншу ступінь автономності, ніж представники більш заможних класів, а тому їх представники намагаються мобілізувати всі матеріальні можливості, особисті здібності і скористатися випадковими знайомствами, щоб піднятися вверх за ієрархічним щаблем і наслідувати побут і стиль життя за перевагами двох вище названих класів. Матеріальний статок даної страти залишається на рівні потужного, що є достатнім для розумового і фізичного розвитку людини в навчальних закладах з розрахунком на мінімальні витрати;

- ремісничо-трудоного шару (у світі ця страта включає в себе до тридцяти відсотків населення) особи, праця яких полягає у мобілізації переважно фізичних зусиль безвідносно до сфери їх застосування. Соціальна захищеність таких працівників знаходиться в залежності від щедрості роботодавця, опрацьованості державних гарантій на працю та потужності профспілкових завоювань. Страх перед безробіттям і відсутність заощаджень, бо такі особи мають заробіток від 16-ти тис. до 30-ти тис. доларів на рік, звужують ще більше можливості сімей, щоб надати дітям освіту, а тому тут можна розраховувати на освоєння ними основ грамоти і на опрацьовання фізичних рухів і вправ;

- шару з нестійким джерелом доходу (у світі ця страта включає в себе від семи до одинадцяти

відсотків населення) особи, що мають сезонний рід занять по найму, безробітні, що перебиваються випадковими заробітками та ті, що зайняті на кількох посадах з неповним завантаженням робочого дня. Достатки таких осіб тут не підлягають оцінці. Представники такої страти не мають вільних коштів, а тому їх розвинення залежить від особової цілеспрямованості на розвиток з залученням державних чи конфесійних фондів допомоги, пожертвувань меценатів, спонсорів і небайдужих громадян.

Така модель описана тут так детально з того приводу, що її дія розповсюджується на всі без винятку розвинені капіталістичні країни, до числа яких рухається й економіка України. Вона не може бути визнаною типовою, тобто вона не є класичною, особливо для тих держав, що входили у соціалістичний табір, у склад бувш. СРСР, і для держав, що тільки-но розпочали рух у своєму розвитку за закономірностями аграрно-стихийного приватного накопичення. Це означає, що застосовувати її в наведеній класифікації не є справою об'єктивною, бо доходи населення кожної такої країни ще не сформовані, швидкоплинно змінюються чи не є легалізованими за шаром, що досліджується, а тому статистично різняться в стратах за своєю структурою. Для середовища України наведена модель соціальної стратифікації може бути застосована у двох випадках: 1) без орієнтування на фінансові діапазони, що вказані вище, і 2) безвідносно до соціальних

класів, бо ведеться пошук поточної форми заміщення соціально-економічного укладу, парадигми і формації такої держави, що давно відмовилася від класів і населення визнано за одним терміном – «народ України». Треба згадати тут ще й про те, що на даній стадії руху економіки держави можна обрати підхід до оцінки багатства і визначення соціального класу по іншому, новоствореному, показнику чи по їх ряду. Таким прийомом вивчаються деякі риси, що виокремлені умовно і відображають тенденції руху на перехідному етапі економічного зростання і відтворення економіки.

Отже, проміжне узагальнення дослідження пов'язується з доходами і статками кожного шару населення: таке є і ключовим фактором, що визначає рівень життя особи, і найважливішим індикатором економічного добробуту держави, що упорядковує соціальну рівновагу, а за цим і провідним мотивом обрання системи фізичної та розумової підготовки людини. Оскільки предметом дослідження виступає визначення сприятливих умов для вибору ефективної системи фізичного удосконалення і обрання виду спорту для систематичних занять, то напрошується висновок про те, що людина буде з часом вирішувати особистісну проблему, керуючись особистим достатком. Оскільки в цьому випадку вона виступає одноосібним замовником послуги, то вона ознайомлюється критично зі змістом, технологіями і перевагами того чи іншого засобу фізичного

розвитку, тобто вступає на шлях менеджменту та маркетингу і керується рекомендаціями, що є у джерелах (Бритченко, & Саєнко, 2016; Saienko, 2016b). Методики спортивного тренування теж відомі (Бойченко, Тропін, & Панов, 2013; Кіндзер Б. М., & Кіндзер Г. Б., 2007; Ковальов, Бичков, Полулященко, Саєнко, & Бичкова, 2017; Толчева, 2011; Saienko, 2016b), у теорії (Матвеев, 2005) розрізняються вони за цільовими обмеженнями та змістом їх класифікаційних ознак. Критичне ознайомлення з ними виявляє мотиви їх розподілу на умовні групи, які викликають інтерес споживача. За цим:

У першу групу включені ті види спорту, що пропагують високоактивну рухову діяльність, досягнення в якій є похідними від фізичних та безпосередньо пов'язаних з ними інших силових здібностей особи. Наприклад, види спорту циклічного характеру «на витривалість», двоєборство і багатоборства, спортивні єдиноборства, спортивні ігри, швидкісно-силові види спорту та інші фізичні системи та види спорту, що мають внутрішньо-групові відмінності функціонального характеру і відрізняються за ознаками виконуваних профільних змагальних вправ.

У другу групу включені ті види спорту, операційну основу яких складають дії спортсмена з управління механічними і напівавтоматичними «саморушними» засобами пересування, за рахунок вмілого

використання яких досягається спортивний результат. Наприклад, управління автомобілем, літаком, мотоциклом, планером, яхтою, суднами та пристроями різного типу тощо.

У третю групу включені ті техніко-конструкторські види спорту, в змаганнях за якими зіставляються не стільки самі змагальні дії, що безпосередньо здійснюються спортсменами, скільки результати. Наприклад, здійснення і контроль руху копій, мініатюр та предметів, що залучаються на основі умовної модельно-конструкторської діяльності.

У четверту групу включені стрілецькі види спорту, в яких рухова активність спортсмена є жорстко лімітованою за умовами ураження цілі. Наприклад, використання вогнепальної або іншої стрілецької зброї;

У п'яту групу включені абстрактно-ігрові види спорту, результат змагань у яких визначається не руховою активністю спортсмена, а абстрактно-логічним обігруванням суперника. Наприклад, різновиди шахового мистецтва, шашкового спорту, інтелектуального протистояння тощо.

Аналіз частоти обрання виду спорту представниками виокремлених шарів населення України дозволяє вести мову про наступне: види спорту другої, третьої і четвертої класифікаційних груп переважно обирають представники вищого елітного, вищого професійного і вищого освітнього шарів, бо вони

відрізняються значними фінансовими витратами і на організацію спортивного тренування, і на проведення змагань; спортсменами першої і п'ятої класифікаційних груп є представники зі всіх п'яти соціальних шарів, що пояснюється доступністю більшості методик для широких верств населення, бо не потребують масштабної витрати коштів.

Нагадаємо тут, що завданням даного дослідження пов'язане з встановленням досяжності рівня майстерності у представників різних соціальних шарів, що обрали для занять з першої групи «Спортивні єдиноборства». Є надія, що такий показник водночас дозволяє з деякими припущеннями висловлюватися з приводу оцінки більшої чи меншої зацікавленості у фізичній підготовці людини з того чи іншого шару. Для вирішення цього завдання у якості респондентів виступило 300 українських спортсменів, що розподілені були на шість груп по 50 спортсменів, що відповідали третьому (III), другому (II) першому (I) розрядам, кандидату у майстри спорту України (КМСУ), майстру спорту України (МСУ) і майстру спорту України міжнародного класу (МСУМК). Дослідження відсоткових значень відображено у табл. 1.

Сприймати ці дані треба з наступним логічним обмеженням: респондент виключається з тренувальної і спортивної діяльності у разі відсутності коштів на оплату послуги чи за іншими чинниками, що відносяться до сімейних.

Їх співвідношення наступне: 80 % – відсутні кошти, 20 % – суб’єктивні чинники.

Результати аналізу вказують на наступне:

1. За рівнем майстра спорту України міжнародного класу (56 %, тобто нормативи виконало 28-ма особами з 50-ти досліджуваних) у

досліджуваному виді спорту досягнуті представниками ремісничо-трудового шару, вполовину менші здобутки (28 % чи 14 осіб) реєструється у спортсменів, які виходять з вищого освітнього шару, і вже далі за відсотком у 10 % чи 5 осіб – з шару із нестійким джерелом доходу.

Таблиця 1

Рівень майстерності в спортивних єдиноборствах у представників різних соціальних класів

Спортивні звання та розряди респондентів		Назва шару населення				
		з нестійким джерелом доходу	ремісничо-трудовай	вищий освітній	вищий професійний	вищий елітний
МСУМК	кіл-ть, осіб	5	28	14	3	0
	доля, %	10	56	28	6	0
МСУ	кіл-ть, осіб	9	20	15	5	1
	доля, %	26	40	22	10	2
КМСУ	кіл-ть, осіб	11	13	15	9	2
	доля, %	22	26	30	18	4
I	кіл-ть, осіб	11	11	9	12	7
	доля, %	22	22	18	24	14
II	кіл-ть, осіб	12	8	13	11	6
	доля, %	24	16	26	22	12
III	кіл-ть, осіб	15	9	8	13	5
	доля, %	30	18	16	26	10

За ними розташовуються за відсотком у 6 % чи 3 особи спортсмени, що є вихідцями з вищого професійного шару і жодної особи не виявляється з вищого елітного шару. Тобто, за відсотковим параметром виявляється закономірність прояву інтересу до спортивних єдиноборств за наступним рядом – 0; 6; 10; 28; 56. Такий ряд у дослідженні далі здобуває назву «Ряд успішності».

2. Майже такий же порядок визначається при розподілі успішності для рівня майстра спорту України. Рівня у 40 %, тобто

нормативи виконало 20-тьма особами з 50-ти досліджуваних, досягли ті спортсмени, що є вихідцями з ремісничо-трудового шару, у 26 % (9 осіб) – шару з нестійким джерелом доходу, у 22 % (15 осіб) – вищого освітнього шару, 10 % (5 осіб) – вищого професійного шару і у 2 % (1 особа) – вищого елітного шару. Тобто, за відсотковим параметром виявляється закономірність прояву інтересу до спортивних єдиноборств за наступним рядом – 2; 10; 22; 26; 40. Реєструються зміни, які можна віднести у розряд незначних.

Так, спортсмени шару з нестійким джерелом доходу досягли другого місця.

3. Найбільша чисельність, що складає 30 % (15 осіб) і які досягли в спортивних єдиноборствах рівня кандидата у майстри спорту України, за своїм походженням – це вихідці з вищого освітнього шару, 26 % (13 осіб) – з ремісничо-трудового шару, 22 % (11 осіб) з шару з нестійким джерелом доходу, 18 % (9 осіб) – з вищого професійного та 4 % (2 особи) з вищого елітного шарів. Тобто, за відсотковим параметром виявляється закономірність прояву інтересу до спортивних єдиноборств за наступним рядом – 4; 18; 22; 26; 30.

4. Першорозрядників в спортивних єдиноборствах приблизно рівна чисельність: 24 % (12 осіб) представників вищого професійного шару, по 22 % (по 11 осіб) вихідців з ремісничо-трудового шару і з шару з нестійким джерелом доходу, 18 % (9 осіб) – вищого освітнього шару і 14 % (7 осіб) – вищого елітного шару. Тобто, за відсотковим параметром виявляється закономірність прояву інтересу до спортивних єдиноборств за наступним рядом – 14; 18; 22; 22; 24.

5. Другий розряд в спортивних єдиноборствах мають: 26 % (13 осіб), що є представниками вищого освітнього шару, 24 % (12 осіб) – з шару з нестійким джерелом доходу, 22 % (11 осіб) – вищого професійного шару, 16 % (8 осіб) – з ремісничо-трудового шару, 12 % (6 осіб) – вищого елітного шару.

Тобто, за відсотковим параметром виявляється закономірність прояву інтересу до спортивних єдиноборств за наступним рядом – 12; 16; 22; 24; 26.

6. Серед третьорозрядників в спортивних єдиноборствах найбільші успіхи, а саме: 30 % (15 осіб) – реєструється представників з шару з нестійким джерелом доходу. Далі свої місця займають представники вищого професійного шару (26 % чи 13 осіб), ремісничо-трудового шару (18 % чи 9 осіб), вищого освітнього шару (16 % чи 8 осіб) і вищого елітного шару (10 % чи 5 осіб).

Дослідженням підтверджується наступне узагальнення:

Найбільш потужна доля тих, що включаються у сукупність на початковому рівні фізичної підготовки людини проявляється у шарі, з якого виходить людина, що найменше захищена матеріально (30 % у того шару, що не має стійкого джерела доходу). Але таке сприймати як абсолютна істина не є можливим, бо від нього не відстає вищий професійний шар (26 %). Можна прогнозовано стверджувати, що дані, які наведені по вищому елітному шару, можуть мати вищий відсоток, бо його представники практикують індивідуальні заняття обраним видом спортивних єдиноборств.

Прогресивною мобільністю володіє ремісничо-трудова шар населення, що відображається у максимальному темпі, який досягає приросту у 3,11 разів, і вищий освітній шар – приріст у ньому сягає

2,75 разів. Таке вказує на існування мотивів фізичного розвитку у людині, яка має надію на подальшу перспективу, що забезпечить собі належний матеріальний статок і гідне життя у подальшому.

Регресивною мобільністю володіють останні три шари населення, а саме: шар з нестійким джерелом доходу (0,30), вищий професійний (0,23), а вищий елітний, навіть не проявляє бажання завойовувати вершину майстерності.

Висновки.

1. Населення України за особистим узагальненням розподіляється між шарами, а саме: «вищий елітний шар», «вищий професійний шар», «вищий освітній шар», «ремісничо-трудоий шар» і «шар з нестійким джерелом доходу». Представники цих шарів фронтально включаються у освітні системи державного життєзабезпечення, але, щоб забезпечити поглиблення фізичного розвитку, то повинні включитися в освоєння спортивного чи іншого фізичного засобу удосконалення на основі мобілізації сімейних статків та доходів. За оцінками фахівців і за особистим досвідом, найбільш ефективними видами і системами розвитку людини є різновиди єдиноборства, яких у Світі налічується множина (Гончаров, & Саєнко, 2008; Мішельман, & Саєнко, 2011; Саєнко, 2007; Саєнко, 2008; Теплий, & Саєнко, 2009).

2. Більшістю фахівців фізичної культури і спорту термін «єдиноборство» сприймається у разі, коли досліджується фізичні системи

підготовки людини до змагальної практики. Але первинний початок його змісту є більш широким – це школа розвитку не тільки фізичного здоров'я, а й психічних і розумових складових мислення, що у комплексі приводять до гармонійного сприйняття явищ природи, включають людину у відтворювальні процеси обміну діяльністю.

3. Розшарування населення України реєструється первинно через показники достатку та доходів, що визначає ресурс доступності наповнювання особистого виховання за додатково обраними системами і ступінь досягнення майстерності.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Закон розподілу і кооперації праці у всіх без винятку соціально-економічних укладах визначає місце громадянина держави як у сферах людської діяльності, що визнаються виробничими чи у невиробничими, так і у соціально-економічному середовищі, що визнаються шарами чи класами за матеріальним достатком. Саме процес включення людини у дію, що названий відтворювальним, є провідним моментом, після настання якого вона зі своїми досвідом, здібностями, знаннями, навичками і уміннями по їх застосуванню перетворюється на продуктивну силу суспільства, що визнається рушійною. Але за матеріальні статки треба постійно боротися, вести протиборство, протистояння, вступати у єдиноборство та конкурувати з

такими ж особами, що є фізично і розумово розвиненими.

Конфлікт інтересів. Автор відзначає, що не існує ніякого конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Бойченко, Н. В., Тропін, Ю. М., & Панов, П. П. (2013). «Техніка та тактика у спортивній боротьбі». *Физическое воспитание и спорт в высших учебных заведениях*, 52-56.
- Бритченко, И. Г., & Саенко, В. Г. (2016). «Организационные основы взаимодействия спортивного бизнеса: постановка и последовательное движение к инновационному управлению в Украине». *e-Journal VFU*, 9, 1-32.
- Брітченко, І. Г., Момот, О. М., & Саєнко, В. Г. (2012). *Економічні проблеми розвитку підприємницької функції в секторах економіки національного господарства*. ТОВ «Фірма «Техсервіс»», Полтава.
- Гончаров, С. М., & Саенко, В. Г. (2008). «Тактика поединка в тхэквондо». *Актуальні проблеми фізичного виховання, спорту та валеології*, 83-89.
- Горягина, Т. А., & Толчева, А. В. (2004). «Переходной экономикой формируется новый тип экономического мышления». *Соціально-економічні проблеми перетворення громадянського суспільства: сучасне і майбутнє*. – Луганськ: Вид-во ЛНДІ соціально-трудова відносин, 82-86.
- Дубовой, А. В., & Саенко, В. Г. (2013а). «Оздоровительное влияние силовых упражнений на ученическую и студенческую молодежь». *Найновітє научні постиження*, 70-75.
- Дубовой, О. В., & Саєнко, В. Г. (2013б). «Збереження здоров'я студентської молоді – запорука ефективного розвитку держави». *Aktualne problemy nowoczesnych nauk*, 25, 17-22.
- Кагарлицкий, Б. Ю. (2003). *Восстание среднего класса*. Ультра. Культура, Москва.
- Кіндзер, Б. М., & Кіндзер, Г. Б. (2007). «Використання сучасних комп'ютерних та цифрових технологій у навчальній (тренерській), викладацькій та змагальній діяльності в східних одноборствах». *ТМФВ*, 8, 41-44.
- Ковальов, Д. О., Бичков, О. М., Полулященко, Ю. М., Саєнко, В. Г., & Бичкова, О. Ю. (2017). «Тренувальна програма підготовки студентів-пауерліфтерів до перших змагань». *Сучасні біомеханічні та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті*, 27-29.
- Маркс, К., & Энгельс, Ф. (1978). *Сочинения. 2-е изд. 39-ти тт.* Политиздат, Москва.
- Матвеев, Л. П. (2005). *Общая теория спорта и ее прикладные аспекты*. Лань, Санкт-Петербург.
- Мішельман, С. В., & Саєнко, В. Г. (2011). «Порівняння прояву сили м'язових груп в статичному режимі каратистів і тхеквондистів на етапі підготовки до вищих спортивних досягнень». *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*, 91, Т. II, 248-251.
- Одаренко, И. В., Саенко, В. Г., & Полулященко, Ю. М. (2017). «Пауэрлифтинг как средство социальной адаптации людей с нарушенным зрением». *Медицинское образование XXI века: компетентностный подход и его реализация в системе непрерывного медицинского и фармацевтического образования*, 583-588.
- Печерская, Л. (2008). *Средний класс в Украине (уровень доходов, жизненные приоритеты, степени свободы и т.д.)*. Портрет Украинского потребителя. Режим доступа: <http://customer.at.ua/publ/1-1-0-15>.
- Полулященко, Ю. М. (2011). «Використання педагогічних технологій адаптивної фізичної культури і спорту в процесі соціальної інтеграції осіб з обмеженими можливостями».

Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, 14(225), Т. II, 134-139.

- Саєнко, В. Г. (2007). «Розвиток фізичних якостей у спортсменів різної кваліфікації легкої вагової категорії до 70 кілограм, які спеціалізуються з кіокушинкай карате». *Молода спортивна наука України, 11, Т. 3, 177.*
- Саєнко, В. Г. (2008). «Максимальна сила поодинокого удару рукою у каратистів-важковаговиків». *Спортивний вісник Придніпров'я, 1, 79-82.*
- Сушкова-Ирина, Я. И. (2010). «Динамика социальной стратификации и её представленность в картинах мира». *Электронный журнал «Знание. Понимание. Умение», 4, Режим доступа: <http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2010/4/Sushkova-Irina>.*
- Теплий, В. М., & Саєнко, В. Г. (2009). «Щільність взаємозв'язку показників координаційних здібностей і гнучкості у тхеквондистів на етапі попередньої базової підготовки». *Сучасні технології у сфері фізичного виховання, спорту та валеології, 69-73.*
- Толчева, Г. В. (2011). *Програма занять з хатха-йоги для студенток початкового рівня підготовленості.* Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», Луганськ.
- Толчева, Г. В. (2016). «Фізична реабілітація єдиноборців засобами хатха-йоги». *Єдиноборства, Т. II, 62-64.*
- Britchenko, I. G., & Saienko, V. G. (2016). «Physical ability of the individual as a needed market factor in the European Union». *Economy and Education of Ukraine: on the road to EU, monograph, 43-59.*
- Butenko, H., Goncharova, N., Saienko, V., Tolchieva, H., & Vako, I. (2017). «Physical condition of primary school children in school year dynamics». *Journal of Physical Education and Sport, Vol. 17, Issue 2, Art. 82, 543-549.*
- Davies, J, Lluberas, R., & Shorrocks, A. (2015). *The global wealth pyramid.* Credit Suisse Global Wealth Report 2015, 23-27. Access mode: http://www.protothema.gr/files/1/2015/10/14/ekthsi_0.pdf.
- Saienko, V. (2016a). «Improvement and control of the development level of special endurance in athletes of high qualification in kyokushin kaikan karate». *International Journal of Pharmacy & Technology. Vol. 8, Issue 3, 18026-18042.*
- Saienko, V. G. (2016b). (2016). «Marketing and management in the field of sports business». *Proceedings of academic science, 29-35.*
- Thompson, W., & Hickey, J. (2005). *Society in Focus.* MA : Pearson, Boston.

Стаття надійшла до редакції: 20.12.2017 р.

Опубліковано: 10.02.2018 р.

Аннотація. Саєнко В. Г. **Критериальная оценка досягаемости мастерства средствами спортивного единоборства.** **Цель:** 1) привлечение внимания населения к целенаправленным занятиям физическим развитием личности, установлению толерантности восприятия схем физического воспитания в различных слоях населения, состоящих из классов, объединений и пластов; 2) поиск положительных мотивов развития человека посредством сопоставления уровня спортивных достижений в спортивных единоборствах, которыми заняты представители разных социальных классов, объединений и пластов. **Материал и методы:** 1) обобщены материалы о систематизации критериев, факторов и средств воздействия на процессы разграничения населения государства согласно положениям стратификации; 2) использованы методы изучения исторического опыта, факторного анализа, математической обработки статистических и экспериментальных данных. **Результаты:** выполнено обобщение достижения мастерства в спортивных единоборствах представителями различных слоев населения Украины. **Выводы:** выявлено, что различные слои населения включаются в процесс собственного физического развития в зависимости 1) от осознания потенциальной пользы приобретенных навыков и

умений и 2) от надежды на получение материального состояния в будущем от достигнутого мастерства.

Ключевые слова: стратификация, общество, слой, класс, пласт, спорт, единоборство.

Abstract. Saienko V. Criterion estimation of achievement of skill by means of sports martial arts. Purpose: 1) attracting the attention of the population to the purposeful pursuits of the physical development of the individual, establishing tolerance of the perception of the schemes of physical education in different strata of the population, consisting of layers, classes, formations; 2) the search for positive motives for human development by comparing the level of sporting achievements in combat sports, with which representatives of different social classes, associations and strata are engaged. **Material and Methods:** 1) summarized the materials on the systematization of criteria, factors and means of influence on the processes of demarcation of the population of the state in accordance with the provisions of stratification; 2) methods of studying historical experience, factor analysis, mathematical processing of statistical and experimental data are used. **Results:** the generalization of the achievement of mastery in combat sports by representatives of various strata of the population of Ukraine is made. **Conclusions:** it is revealed that different sections of the population are involved in the process of their own physical development, depending on 1) the realization of the potential benefits of the acquired skills and abilities, and 2) the hope of obtaining a material condition in the future from the achieved skill.

Keywords: stratification, society, layer, class, formation, sports, martial arts.

References

- Boychenko, N. V., Tropin, Ju. M., & Panov, P. P. (2013). «Tehnika ta taktyka u sportyvnyj borot'bi». *Fyzycheskoe vospytanye u sport v vusshyh uchebnyh zavedenyjah*, 52-56.
- Britchenko, I. G., & Saenko, V. G. (2016). «Organizacionnye osnovy vzaimodejstvija sportivnogo biznesa: postanovka i posledovatel'noe dvizhenie k innovacionnomu upravleniju v Ukraine». *e-Journal VFU*, 9, 1-32.
- Britchenko, I. G., Momot, O. M., & Sajenko, V. G. (2012). *Ekonomichni problemy rozvytku pidpryjemnyc'koi' funkcii' v sektorah ekonomiky nacional'nogo gospodarstva*. TOV «Firma «Tehservis»», Poltava.
- Goncharov, S. M., & Saenko, V. G. (2008). «Taktika poedinka v thjekvondo». *Aktual'ni problemi fizichnogo vihovannja, sportu ta valeologii*, 83-89.
- Gorjagina, T. A., & Tolcheva, A. V. (2004). «Perehodnoj jekonomikoj formiruetsja novyj tip jekonomicheskogo myshlenija». *Social'no-ekonomichni problemi peretvorennja gromadjans'kogo suspil'stva : suchasne i majbutne. – Lugans'k : Vid-vo LNDI social'no-trudovih vidnosin*, 82-86.
- Dubovoj, A. V., & Saenko, V. G. (2013a). «Ozdorovitel'noe vlijanie silovyh uprazhnenij na uchenicheskiju i studencheskiju molodezh'». *Najnovite nauchni postizhenija*, 70-75.
- Dubovoj, O. V., & Sajenko, V. G. (2013b). «Zberezhennja zdorov'ja students'koi' molodi – zaporuka efektyvnogo rozvytku derzhavy». *Aktualne problemy nowoczesnych nauk*, 25, 17-22.
- Kagarlickij, B. Ju. (2003). *Vosstanie srednego klassa*. Ul'tra. Kul'tura, Moskva.
- Kindzer, B. M., & Kindzer, G. B. (2007). «Vykorystannja suchasnyh komp'juternyh ta cyfrovyh tehnologij u navchal'nij (treners'kij), vykladac'kij ta zmagal'nij dijalnosti v shidnyh odnobarstvah». *TMFV*, 8, 41-44.
- Koval'ov, D. O., Bychkov, O. M., Poluljashhenko, Ju. M., Sajenko, V. G., & Bychkova, O. Ju. (2017). «Trenoval'na programa pidgotovky studentiv-pauerlifteriv do pershyh zmagani'». *Suchasni biomehanichni ta informacijni tehnologii' u fizychnomu vyhovanni i sporti*, 27-29.
- Marks, K., & Jengel's, F. (1978). *Sochinenija*. 2-e izd. 39-ti tt. Politizdat, Moskva.
- Matveev, L. P. (2005). *Obshhaja teorija sporta i ee prikladnye aspekty*. Lan', Sankt-Peterburg.

- Mishel'man, S. V., & Sajenko, V. G. (2011). «Porivnjannja projavu syly m'jazovyh grup v statychnomu rezhymi karatystiv i thekvondystiv na etapi pidgotovky do vyshhyh sportyvnyh dosjagnen'». *Visnyk Chernigivs'kogo nacional'nogo pedagogichnogo universytetu imeni T. G. Shevchenka*, 91, T. II, 248-251.
- Odarenko, I. V., Saenko, V. G., & Poluljashhenko, Ju. M. (2017). «Paujerlifting kak sredstvo social'noj adaptacii ljudej s narushennym zreniem». *Medicinskoje obrazovanie XXI veka : kompetentnostnyj podhod i ego realizacija v sisteme nepreryvnogo medicinskogo i farmacevticheskogo obrazovanija*, 583-588.
- Pecherskaja, L. (2008). *Srednij klass v Ukraine (uroven' dohodov, zhiznennye priority, stepeni svobody i t.d.)*. Portret Ukrainського potrebitelja. Rezhim dostupa: <http://customer.at.ua/publ/1-1-0-15>.
- Poluljashhenko, Ju. M. (2011). «Vykorystannja pedagogichnyh tehnologij adaptyvnoi' fizychnoi' kul'tury i sportu v procesi social'noi' integracii' osib z obmezhenymy mozhyvostjamy». *Visnyk Lugans'kogo nacional'nogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, 14(225), T. II, 134-139.
- Sajenko, V. G. (2007). «Rozvytok fizychnykh jakostej u sportsmeniv riznoi' kvalifikacii' legkoi' vagovoi' kategorii' do 70 kilogram, jaki specializujut'sja z kiokushynkaj karate». *Moloda sportyvna nauka Ukrainy*, 11, T. 3, 177.
- Sajenko, V. G. (2008). «Maksymal'na syla poodynokogo udaru rukoju u karatystiv-vazhkovagovykiv». *Sportyvnyj visnyk Prydniprov'ja*, 1, 79-82.
- Sushkova-Irina, Ja. I. (2010). «Dinamika social'noj stratifikacii' i ejo predstavlenost' v kartinah mira». *Jelektronnyj zhurnal «Znanie. Ponimanie. Umenie*, 4, Rezhim dostupa: <http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2010/4/Sushkova-Irina>.
- Teplij, V. M., & Sajenko, V. G. (2009). «Shhil'nist' vzajemozv'jazku pokaznykiv koordynacijnyh zdibnostej i gnuchkosti u thekvondystiv na etapi poperedn'oi' bazovoi' pidgotovky». *Suchasni tehnologii' u sferi fizychnogo vyhovannja, sportu ta valeologii'*, 69-73.
- Tolchjeva, G. V. (2011). *Programa zanjat' z hatha-jogy dlja studentok pochatkovogo rivnja pidgotovlenosti*. Vyd-vo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka», Lugans'k.
- Tolchjeva, G. V. (2016). «Fizychna rehabilitacija jedynoborciv zasobamy hatha-jogy». *Edynoborstva*, T. II, 62-64.
- Britchenko, I. G., & Saienko, V. G. (2016). «Physical ability of the individual as a needed market factor in the European Union». *Economy and Education of Ukraine: on the road to EU, monograph*, 43-59.
- Butenko, H., Goncharova, N., Saienko, V., Tolchieva, H., & Vako, I. (2017). «Physical condition of primary school children in school year dynamics». *Journal of Physical Education and Sport*, Vol. 17, Issue 2, Art. 82, 543-549.
- Davies, J, Lluberias, R., & Shorrocks, A. (2015). *The global wealth pyramid*. Credit Suisse Global Wealth Report 2015, 23-27. Access mode: http://www.protothema.gr/files/1/2015/10/14/ekthsi_0.pdf.
- Saienko, V. (2016a). «Improvement and control of the development level of special endurance in athletes of high qualification in kyokushin kaikan karate». *International Journal of Pharmacy & Technology*. Vol. 8, Issue 3, 18026-18042.
- Saienko, V. G. (2016b). (2016). «Marketing and management in the field of sports business». *Proceedings of academic science*, 29-35.
- Thompson, W., & Hickey, J. (2005). *Society in Focus*. MA : Pearson, Boston.

Відомості про автора:

Саєнко Володимир Григорович: доктор наук (організація і управління), майстер спорту України міжнародного класу з карате; Вища школа управління і адміністрації: ул. Недрялковського 18, Ополь, 45085, Польща.

Саенко Владимир Григорьевич: доктор наук (организация и управление), мастер спорта Украины международного класса по каратэ; Высшая школа управления и администрации: ул. Недялковского 18, Ополе, 45085, Польша.

Volodymyr Saienko: doctor of science (organization and management), master sports of Ukraine of international class on karate; Higher School of Management and Administration: Niedziałkowskiego 18, Opole, 45085, Poland.

<http://orcid.org/0000-0003-2736-0017>

E-mail: saienko22@gmail.com